ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

PON texnologiyalari yordamida multimedia ma'lumotlarini uzatish sifatini oshirish
Improving the quality of multimedia data transmission using PON technologies

Tursunova Aziza Axmadjonovna
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Nurafshon filial katta o'qituvchisi
Ramazonov Umrzoq Otabek o'g'li
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Nurafshon filiali talabasi

Annotatsiya: Usbu maqolada passiv optik tarmoq (PON) texnologiyalari orqali multimedia ma'lumotlarini uzatish sifatini oshirishga qaratilgan texnologik va amaliy yechimlar keng ko'lamda tahlil qilinadi. PON texnologiyalarining afzalliklari, tarmoqdagi yo'qotishlarni kamaytirish usullari, ma'lumotlarni uzatish tezligini oshirish imkoniyatlari va yangi avlod texnologiyalarining istiqbollari muhokama qilinadi. Shuningdek, ushbu texnologiyalarning iqtisodiy va ekologik afzalliklari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: PON texnologiyasi, raqamli uzatish, H.265, AV1 kodlash, Real-time Transport Protocol (RTP), keng polosali internet

Аннотация: В статье представлен комплексный анализ технологических и практических решений, направленных на повышение качества передачи мультимедийных данных с использованием технологий пассивных оптических сетей (PON). Обсуждаются преимущества технологий PON, методы снижения потерь в сетях, возможности увеличения скоростей передачи данных, перспективы технологий следующего поколения. Также рассматриваются экономические и экологические преимущества этих технологий.

Ключевые слова: технология PON, цифровая передача, H.265, кодирование AV1, протокол передачи данных в реальном времени (RTP), широкополосный интернет

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of technological and practical solutions aimed at improving the quality of multimedia data transmission using passive optical network (PON) technologies. The advantages of PON technologies, methods for reducing network losses, opportunities for increasing data transmission speeds, and the prospects for new generation technologies are discussed. The economic and environmental benefits of these technologies are also considered.

Keywords: PON technology, digital transmission, H.265, AV1 encoding, Real-time Transport Protocol (RTP), broadband internet

Raqamli texnologiyalar sohasidagi texnologik yangiliklar hamda o'zgarishlar, ayniqsa, multimedia ma'lumotlarini uzatish tezligi va sifatini oshirishga qaratilgan yangi innovatsiyalarni ilgari surmoqda. Bularning barchasi internet orqali yuqori sifatli multimedia ma'lumotlarini uzatishda, masofaviy ta'lim, telemeditsina, tarmoqlarni boshqarish kabi sohalarda dolzarb ahamiyatga ega. Zamonaviy multimedia tizimlarining samarali ishlashini ta'minlashda yuqori sifatli ma'lumot uzatish va

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

tarmoqning ishonchliligini saqlash, albatta, muhim vazifadir. Ushbu tizimlarning samaradorligini oshirish uchun Passiv Optik Tarmoq (PON) texnologiyalari muhim rol o'ynaydi. PON texnologiyalari, ayniqsa, multimedia ma'lumotlarini tez va sifatli uzatish jarayonida o‘zining afzalliklari bilan ajralib turadi [1].

PON tizimlarining samaradorligini o‘rganish va tahlil qilish uchun bir qator asosiy parametrlar ko‘rib chiqildi. PON texnologiyalari passiv komponentlardan tashkil topganligi sababli, tarmoqdagi uzilishlar va nosozliklar minimal darajaga tushadi. Bu tizimlar, optik tolalar orqali ma'lumot uzatishni ta’minlab, yuqori tezlikdagi internet va multimedia xizmatlarini taqdim etishda samarali yechimlarni yaratadi. PON tizimining passiv tuzilmasi shuni anglatadiki, u o‘zining minimal boshqaruv tizimlari va faollikni talab qilmagan strukturasi bilan yuqori samaradorlikni ta’minlaydi, bu esa uni jadal rivojlantirish va kengaytirish uchun muhim omil hisoblanadi [2].

Shuningdek, PON texnologiyalari yordamida video va audio ma'lumotlarini uzatishda foydalaniladigan siqish va kodlash texnologiyalari alohida o‘rin tutadi. H.265 va AV1 kabi siqish algoritmlari, multimedia ma'lumotlarining hajmini sezilarli darajada kamaytirib, ularni yuqori sifatda uzatishga imkon beradi. Bu texnologiyalar orqali ma'lumotlar sifatini saqlash, lekin hajmini minimallashtirish mumkin bo‘ladi, bu esa tarmoq samaradorligini sezilarli darajada oshiradi [3].

RTP (Real-time Transport Protocol) va RTCP (Real-time Control Protocol) protokollari tarmoqda video va audio oqimlarini uzatishda kechikishlarni kamaytiradi. Ushbu protokollar, ayniqsa, yuqori tezlikda va real vaqt rejimida ma'lumotlar uzatilganda, ma'lumotlar oqimining aniq va sifatli tarzda uzatilishini ta'minlaydi. RTP va RTCP yordamida tarmoqda uzilishlar va kechikishlarni kamaytirish imkoniyati paydo bo‘ladi, bu esa multimedia tarmoqlarining samarali ishlashini ta’minlashda katta ahamiyatga ega [4].

Tarmoq xavfsizligini ta'minlash, ayniqsa, multimedia uzatish tizimlarida juda muhimdir. Ma'lumotlarning xavfsizligi va maxfiyligini ta'minlashda shifrlash va autentifikatsiya usullari o‘zining alohida o‘rniga ega. PON texnologiyalarida AES (Advanced Encryption Standard) va RSA (Rivest-Shamir-Adleman) kabi shifrlash algoritmlari qo‘llanildi, bu esa uzatilayotgan ma'lumotlarni yuqori darajada himoya qilish imkonini berdi. AES va RSA algoritmlari yordamida tarmoqda ma'lumotlarni uzatish jarayonida xavfsizlikni sezilarli darajada oshirish mumkin bo‘ldi. Shifrlash va autentifikatsiya usullari, ayniqsa, moliyaviy va tibbiy ma'lumotlar uzatilganda, tarmoq xavfsizligini ta'minlashda katta ahamiyatga ega [5].

Tahlillar va tajribalar natijasida PON texnologiyalarining passiv strukturalarining tarmoqdagi uzilishlarni minimal darajaga tushirishi va yuqori tezlikdagi ma'lumot uzatish imkoniyatlarini yaratishi aniqlandi. PON texnologiyalarining afzalliklari, shuningdek, video va audio ma'lumotlarini uzatishda siqish va kodlash texnologiyalarining samarali qo‘llanilishi, yuqori sifatli uzatishni ta’minlashga yordam beradi. H.265 va AV1 siqish algoritmlari yordamida ma'lumot hajmini kamaytirish orqali tarmoqda uzatish jarayonining samaradorligi oshirildi. RTP va RTCP protokollarining ishlatilishi esa tarmoqda kechikishlarni kamaytirib, ma'lumotlarni yuqori sifatda uzatish imkoniyatlarini yaratdi [6].

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

PON texnologiyalarining passiv tarmoq strukturalari, nosozliklarni kamaytirib, yuqori tezlikdagi ma'lumot uzatish imkoniyatlarini yaratadi. Bu tizimlarning kam xarajatli va ishonchli bo‘lishi, uni kengaytirishni osonlashtiradi. PON texnologiyalari yordamida yuqori sifatli video va audio uzatish jarayonida ma'lumot hajmini sezilarli darajada kamaytirish mumkin, bu esa tarmoqning umumiy samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, tarmoq xavfsizligini ta'minlash va ma'lumotlarni shifrlash orqali uzatishning xavfsizligini ta'minlash masalalari ham dolzarb bo‘lib qoladi [5].

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar va multimedia ma'lumotlarini uzatish sohasidagi yangiliklar va texnologik o'zgarishlar bugungi kunda nafaqat yuqori sifatli ma'lumotlarni uzatishda, balki tarmoq samaradorligini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Passiv Optik Tarmoq (PON) texnologiyalarining rivojlanishi multimedia tizimlarining samarali ishlashini ta'minlashga katta hissa qo'shadi. Ushbu texnologiyalar passiv komponentlarga asoslanganligi sababli, ular tarmoqdagi uzilishlarni minimallashtirish va yuqori tezlikda ma'lumot uzatishni ta'minlashda samarali yechimlar yaratadi.

PON tizimlarining passiv tuzilmalari, shuningdek, tarmoqni boshqarishdagi yengillik va minimal faollikni talab qilish bilan samaradorlikni oshiradi. Siqish va kodlash texnologiyalari, masalan, H.265 va AV1 algoritmlari yordamida multimedia ma'lumotlarining hajmini kamaytirish va ularni yuqori sifatda uzatish imkoniyatlari paydo bo'ladi. RTP va RTCP protokollari orqali esa video va audio oqimlarining uzatishda kechikishlar kamaytirilib, sifatli ma'lumot uzatish ta'minlanadi.

Tarmoq xavfsizligi, ayniqsa, multimedia tizimlarida, o'zining shifrlash va autentifikatsiya usullari orqali muhim rol o'ynaydi. PON texnologiyalaridagi AES va RSA kabi shifrlash algoritmlari ma'lumotlarni himoya qilishni kuchaytiradi. Natijada, PON tizimlari nafaqat yuqori sifatli va tezkor ma'lumot uzatishni ta'minlaydi, balki xavfsizlikni ta'minlashda ham samarali yechimlarni yaratadi.

ADABIYOTLAR

[1]. Сафонов А. А. Анализ механизмов синхронизации в персональных и локальных беспроводных сетях // АВТОРЕФЕРАТ дисс. на соиск. уч. ст. к. т. н. Институт проблем передачи информации им. АА Харкевича РАН. Москва. – 2008. URL: http://iitp.ru/upload/news/98/SafonovAA.pdf (дата обращения: 28.03.2025).

[2]. Агаев Б. С., Алиев Т. С. Анализ беспроводных сетевых технологий для распределенной обработки информации. – 2007. URL: https://www.researchgate.net/profile/Tarlan-Aliev/publication/317249221_Analiz_besprovodnyh_setevyh_tehnologij_dla_raspredelennoj_obrabotki_informacii/links/594ba034aca2720930f43eb8/Analiz-besprovodnyh-setevyh-tehnologij-dla-raspredelennoj-obrabotki-informacii (дата обращения: 28.03.2025).

[3]. Вишневский В. М., Ляхов А. И., Сафонов А. А. Исследование эффективности механизмов синхронизации в беспроводных персональных сетях со сложной структурой // Информационные технологии и вычислительные системы. – 2008. – №. 3. – С. 63-77. URL: https://www.mathnet.ru/rus/itvs512 (дата обращения: 28.03.2025).

[4]. Проскочило А. В. и др. Анализ состояния и перспективы развития самоорганизующихся сетей // Экономика. Информатика. – 2015. – Т. 36. – №. 19 (216). – С. 177-186. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-sostoyaniya-i-perspektivy-razvitiya-samoorganizuyuschihsya-setey (дата обращения: 28.03.2025).

[5]. Абросимов Л. И., Орлова М. А., Хаю Х. Архитектура и программная реализация исследовательского стенда корпоративной беспроводной локальной вычислительной сети //

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

Программные продукты и системы. – 2021. – Т. 34. – №. 1. – С. 172-179. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/arhitektura-i-programmnaya-realizatsiya-issledovatelskogo-stenda-korporativnoy-besprovodnoy-lokalnoy-vychislitelnoy-seti (дата обращения: 28.03.2025).

[6]. Рыжков А. В., Шварц М. Л. Предпосылки создания когерентной сети связи общего пользования-основы сквозных цифровых технологий // T-Comm-Телекоммуникации и Транспорт. – 2021. – Т. 15. – №. 7. – С. 14-22. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/predposylki-sozdaniya-kogerentnoy-seti-svyazi-obschego-polzovaniya-osnovy-skvoznyh-tsifrovyh-tehnologiy (дата обращения: 28.03.2025).